

Karásek a Neumann píšou do Rozhledů, do těchže Rozhledů, které je před nedávnem ještě důkladně proklepávaly a s nimiž navzájem několikrát chytily se důkladně za pačesy? Jak to, že speciálně p. Neumann píše do Rozhledů — týž p. Neumann, jenž měl kdysi pro p. Krejčího jen nadávky, posílaje ho nazpět, na venek, k metle a do školy?

Pitvornou hanswuřtiádu

o našem literárním boji přineslo dubnové číslo socialistické „Akademie“ z pera p. Pelantova. Kdyby si byl p. Pelant, dříve než se pustil do svého jalového clownovství, *pozorně přečetl a promyslel* naše články, mohl si ušetřit i své soidisant „humoristické“ záchvaty i svůj velkohubý, ač jinak strašně ošumělý a docela zbytečný pathos a čítankové metafory à la bláto a nepoznané perly etc. Byl by věděl totiž, že *nebojujeme nijak proti umění*, které vyslovuje lid a hromada, nýbrž pouze proti těm (a je jich dnes dost a rostou), kdo *nulí sebe nebo jiné* k socialistickým missím a tendencím, k umění sociálnímu a propagačnímu, pro něž nemají vnitřního povolání a úměrného fondu psychického i uměleckého, kdo slovem *znásilňují sebe i jiné* — pro politický i časový fantóm. *Proti tomu a jen proti tomu!* Nejsme tak nevědomí, abychom upírali umění tomu, kdo sociálně cítí, tam, kde je živeno sociálním pathosem a kde vyslovuje hromadnost a emoce kolektivní, a autory a umělce, jež cituje p. Pelant, známe dávno a víc: *propagovali* jsme je dřív, než se o nich p. Pelantovi zdálo. Ale na druhé straně je pravda, před níž může zavírat oči jen straník z programu, že celá řada umělců, velikých, celých ryzích a typických, nejen nesociálně cítila (tak Goethe, tak Watteau ku př.), ale že přímo *nenávidí společnost a sociální tendence* byla samým živným pramenem jich umění, vzpruhou jeho, stimulans jeho, tak třeba u Poea, Baudelairea, Barbeye d'Aurevilly, D. G. Rossettiho, Burne Jonesa, Flauberta, Gustava Moreaua, Fernanda Khnopffa a j. a j. Vezměte těmto umělcům jich *antisociálnost* a zabili jste jich základ, krev, srdce, vytrhli sám kořen a sám peň.

Tedy, aby byl konec již všemu překrucování a falsátorství: nepostavili jsme se nijak proti umění sociálně inspirovanému, neobouváme žádné akademické kothurny, ani se nehalíme do tóg Magů, nic z toho — jen to: ctíme a milujeme život v celé šíři, *plnosti a složitosti* a nedáme ho mrzačit a ostříhovat žádnými schématy a formulkami a priori, třeba měly módní právě sociální etikety. Vystoupili jsme za *plnou volnost umění*, plnou a neztenčenou, napravo i nalevo, a to právě pro ten život, jenž je jeho základem a který máme právo hledat *všude*, podle vnitřního přibuzenstva srdce, temperamentu a osobnosti, *všude* a nejen tam, kam se zalíbí nás posílat některému programu a některému vyvolávači.

Posměch, jimž pohazuje se své domnělé sociální povýšenosti p. Pelant umění *intimní* („hračky“, „mýdlové bubliny“, „citové syroby“ etc.), je ohromně zelený a svědčí jen o neštěpované brutální mysli a — ohromném ignorantství a domyšlivosti, jimž se dosud říkalo „buržoastické“, ale kterým, budou-li pp. soudruzi pracovat tímto směrem dál, bude se co nevidět říkat „socialistické“. Ukazuje to, jak pan Pelant nemá smyslu pro svou dobu, jak ji bolestně a vře —

jinak by věděl, že největší většina nejkrásnějšího a nejintenzivnějšího v dnešním umění, nejvíce a nejbolestněji *našeho* — je *intimnost a elegie* a znal by také psychické příčiny toho. A věděl by také, že kde se posud nejsilněji ozvala preludia budoucnosti, síly a pýchy života, nejsou dočista nic socialistická, nýbrž naopak protisociální, *individualistická*: takový Nietzsche, takový Ibsen.

Kdyby to věděl, netvářil by se tak superiority, jako by již měl socialismus, to umění budoucnosti v kapse a mohl je jen položit na stůl. Musil by uvážil, že *bez nové kultury* není nového umění a nemohl by citovat pro sebe lidi, kteří *staré metody* užíli jen na nové sužety, o něž rozšířili království umění, kteří jako Goncourtové aristokratickou watteauovskou methodou XVIII. stol. napsali jednu dvě sociální monografie („Germinie Lacerteux“, jejíž sociálně zabarvený úvod odvolal jiný, pozdější, k „Faustině“). Musil by uvažovat o *nových* uměleckých stílech a methodách, jež by byly *vlastním* výrazem nového světa a nové kultury — a naučil by se pak i nutně skromnosti i myšlenkové opravdovosti a pronikavosti, jichž se mu tak žalostně nedostává.

Karáskovština, čili soustavné lhaní a podezírání

Podezírání není moudrost. Havlíček

Podezírání a lhaní . . . to nejsou jistě lehká ani povolná slova a neužívám jich ani rád ani lehkomyšlně, ale po dobré úvaze v prvotním, jasném *právníckém* smyslu, jako *terminů technických*.

Poněvadž výkon p. Karáskův v posledním čísle Mod. revue je *proště nestýchaný* i u nás a nebýt u nás mezi mladými té byzantské klikašské solidarity, která zavazuje k mlčení i tam, kde *logika a principiálnost* káže mluvit, musil by být od-souzen *právě mladými* . . . *kvůli nim samým* . . . aby na ně nepadlo odium, že se *zotožňují s takovým* odklizením nepohodlného odpůrce a s *lakovým* vedením při.

Prohlédněte si, prosím, genesi a rozvoj těchto sporů.

V N. kultě napíše někdo pod pseudonymem, jenž je již úmyslně volen na provokaci a mystifikaci,¹ hrubý, urážlivý a podezřívavý feuilleton, kde se vaše spolupracovníctví v Lumíru vykládá lačností zisku a úspěchu a odsuzuje jako zrada na moderních principech mladé literatury.

Odpovíte článkem, kde žádáte za vysvětlení a diskusi, je-li „zradou“ moderních idejí to, že tisknete u „oficiálního“ nakladatele a v „oficiální“ knihtiskárně. Místo diskuse — spílání, podezírání a klepy v Novém kultě a — — — surový, podezřívavý a diplomatický klepařský článek — — — p. Karáskův v Mod. revui — člověka, jehož jste se vůbec nedotkli a který skáče do arény jen proto, aby odvrátil pozornost od vlastní otázky, přenesl ji na jiné pole a přispěl tak v tísni svému partisanovi a politickému koalísátorovi.

1 - Sedla jí na lep řada listů a zahryzla se i do mozku některých mých známých tak hluboko, že bylo třeba několikerého ujišťování, že *Mortuus* nejsem já.

Dokážete mu *citáty*, že jeho podezírání bylo právě jen podezíráním a lži, a ukážete, jak metoda podezírání je snadná a pohodlná a jak lehce by jí šlo užít i na něho i na jeho P. T. pp. spojence, a dáte dva tři názorné příklady.

Čekáte, že tato názorná lekce v logice a dialektice poučí soupeře, naučí jej myslit a polemizovat a debatu vrátí původní sporné otázky, která je udupána v prachu frází a nadávek . . .

A místo toho: nový desetistránkový článek, který není nic jiného než *soustavné* podezírání a *soustavné* lhaní, podezírání a lhaní tak vzteklé, bezmocné a slepé, že zlámal samo nohy a padlo samo do ok, které lžilo . . .

Zde přestává všechna noblesa a benevolentnost.

Chtěli jste šerm podle pravidel tradice a školy . . . šerm fleuretem . . . a místo toho vrhá se na vás odpůrce klackem a kamením.

Necheťte-li se dát ubít, nezbyvá nic, než snížit se a *vyrazit* tu t. zv. zbraň: *lež a pomluvu*.

Není to sice ani krásné ani radostné ani povznášející . . . ale je to *nulné*, a to buď omluvou těchto stránek před forem širší veřejnosti.

Vyvrátím nejprve některé *lži*. Lži v positi vním smyslu slova. Neboť p. Karásek nejen že skutečná fakta křivě, falešně, podezřívavě vykládá — on si i *fakta prostě vymýšlí*.

Tak *vymyslí* si faktum, že jsem psal pod šifrou — *ič* ve XIV. roč. Lit. listů referát o p. Ferd. Schulzovi a na základě tohoto výmyslu vykombinoval si pak nějaký zvlášť rafinovaný můj zločin, který hází jako poslední trumf na hromadu přešlých.

Je mi strašně líto, že musím p. Karáskovi tento s velikou jistotou námahou a vzornou péčí a trpělivostí stavěný efektní *klimax* podrazit, ale nemohu si pomoci: také *jiný* stupeň v něm je dočista ohnilý, vyřvaný prostě. Na str. 254. imputuje mi totiž velkokvistor referát o Vrchlického knize „Napadlo rosy“ (podeps. šifrou D., Lit. listy, XVIII.) a zase — *lživě*.

Že lživě, dokazuje prostě potvrzení redaktora Lit. listů, p. prof. Dlouhého, jež zde otiskuju doslova:

„K žádosti p. F. X. Šaldově dosvědčuji podle pravdy, že *není* autorem referátů podepsaných šifrou — *ič* ve XIV., ani referátů podepsaných šifrou D. v XVIII. ročníku Literárních listů.

V Brně, 13. května 1900

Prof. F. Dlouhý v. r.“

Tak tedy záleží p. Karáskovi na pravdě! A stejně vede si v celém článku, pouze s tím rozdílem, že zde ho mohu pozitivně, přímo soudně usvědčit, kdežto jinde falšuje výklad, motiv, interpretuje *lživě* — podezřívavou logikou.

Lituju, že nemám místa, abych mohl ukázat na př., jak chytrácky umí citovat docela podle staré sentence: Dej mi z někoho tři slova a přivedu ho na šibenici.

Pan Karásek cituje vesměs *jen úryvky, které se mu hodí* — nikdy ne *celý odstavec, kontext*.

A tak sestruje *efektní mosaiku pouze a pouze pro oko* — při níž logika je samý hrb a samá trhlina.

Ale přejme mu jí.

Jinak bylo by mu zle; musil by začít myslit a přestat podezřívát, pomlouvat a klepat — a toho proboha nikdo nežádej od tohoto chytráka.

Jiné *lži* Karáskovy:

Na str. 255. píše, že „v *jedním* případě psal jsem o Vrchlickém méně příznivě, a sice jako divadelní referent“ (Lit. listy XIX.) — ale *druhý* případ, referát o *Marii Calderonové* (Lit. listy XVIII., 288) *zamlčuje úplně*.

Chápu ho. Takové „*éloge*“ hodily by se mu špatně do krámu:

„Rozlámané, rétorické drama Vrchlického působí mdlé a slabě. Není žádného jednotného terče dramatické dynamiky, napětí a spádu hry, ani ryze vnější situační jednoty.“

A proto se klidně lže.

Nebo: ví se velmi dobře, že v Rozhledech 1896 napsal jsem obšírnou studii *k překladu Baudelaira* pod plným jménem, kde nedělám p. Vrchlickému jako překladateli komplementů — ale ignoruje se: nehodí se advokátovi do krámu.

Nebo: ví se velmi dobře, že ani do Lumíra nepsal jsem komplementy o p. Vrchlickém (referát o *Cyranovi*, referát o *Moderních básnicích anglických*) — ale ignorují se a lže se tím veseleji a hlučněji dál.

Nebo na str. 256. vykládá si p. Karásek (patrně logikou, již praktikuje sám) moji slušnou zmínku o p. Krejčího rozboru „*Santý Lucie*“ v Rozhl. nějakým předchozím komplementem p. Krejčího mně. Nejde mu na rozum, že slušný kritik pokloní se věci a ne osobě . . . a proto: *motiv, motiv, království za motiv!* A nemůže-li se nalézt — vymyslí, vyfantasuje se prostě. A píše se pak: „A když Vás p. Krejčí *opět* pochválil . . .“ Ale chyba lávky! P. Krejčí se o mně *tenkrát* (květen, 1894) *posud ani jednou ještě nezminil* — a p. Karásek *zfalšoval zde úmyslně časový postup*, provedl podvodné *histeron-proteron* (dříve mluví o r. 1895 a pak teprve o r. 1894, jež ovšem nejmenuje), jen aby mohl z toho vykarambolovat podezření a klep. A aby tuto svou machinaci maskoval a zakryl, přeskóčí náhle (na str. 257.) do číslování podle ročníků (římskými číslicemi XIV.), kdežto předtím čísluje podle běžného leto-počtu (1895)!

Ale to jsou praktiky tak ubohé a špinavé že je z nich člověku prostě stydno. A s takovými lidmi se pak bijte!

Ukázal jsem již nahoře, jak úskočně a chytrácky *scitoval* (tvořeno podle: slátoval) si p. Karásek svůj materiál v záležitosti referátů o Vrchlickém.

Co se nehodilo do krámu — ignorovalo se prostě. A po případě ještě důkladně zalhalo, jako na př. když p. Karásek na str. 255. píše, že „vinu uměleckého neúspěchu *svalil* jsem s p. Vrchlického na okolí“ — kdežto já prostě žádal od přátel p. Vrchlického, aby promluvili rozhodné slovo k básníku, jež ignoruje a podezřívá hlasy kritiky.

A to přešikovně strategické seřazení referátů ve *dva* šiky — *bere zřetel k času, kdy referáty vznikly*.

Tak se přešikovně cituje „*příznivý*“ referát a *zamlčí se, že je z r. 1893* — kdy poměr mladé generace k Vrchlickému byl ještě *naprosto jiný* než dnes a kdy nikdo

menší než *Karásek-Independante* tiskl v čele „Nivy“ z 16. února 1893 tento příšerně oslavný a uctivý sonet:

„Vždy k boji hotov být a poslední jít z řad,
kde pravda proti lži se v mocném vzdoru brání,
vždy kráčet po květech tou dlouhou žití plání
a blátem všedních dnů Svůj nepotřisnit šat.

A nedbat podlosti a zloby, pohrdání,
jež v pohár života dav všední mísí rád,
a stkvosty krve Svě si nechat pošlapat
s úsměvem mudrce, ježž nic už neporání — atd.

(Slitovávám se nad p. Karáskem a nad sebou a necituju dál.)

Tak se cituje plným jménem podepsaný referát z r. 1893 a zamlčí se, že v té době jsem podepisoval *vesměs všechny referáty v Lit. listech svým jménem*.

A dále: cituje se referát z r. 1897 nebo 1898, řekne se, že je podepsán pseudonymem, *ale zamlčí se poctivě, že v té době podepisoval jsem největší většinu svých referátů v Lit. listech pseudonymy (dobře známými ostatně a typickými) bez rozdílu, ať jednaly o mladých nebo starých, ať byl základní tenor „příznivý“ nebo „nepříznivý“.* Tak byly pseudonymně podepsány i „příznivé“ referáty o *Heydukovi, Neumannovi, Sovovi, Hlaváčkově* a j.

(Jen mimochodem podotýkám, že pseudonym a šifra byly v Lit. listech docela běžny a obvyklý, tak na př. jen p. Procházka má jich tam dobrého půl tučtu.)

A zase naopak: mám *pod plným jménem* „nepříznivý“ referát o takovém bohu literárním, jako je Svatopluk Čech, jehož i jen dotknout se je hříchem (a jenž mi skutečně vynesl řadu nadávek a t. zv. vtipů) — důkaz, že mi pseudonym nikdy nebyl pohodlnou španělskou stěnou.

Podezírání není moudrost, napsal krátce Havlíček — ale dá-li se na ně človíček tak vychytralý, jako je p. Karásek, stává se obvyčejně — hloupostí.

Takovou hloupostí je, tvrdí-li p. Karásek, že jsem se v referátech svých *ukrýval*, že jsem jimi *zametal svojí stopu*.

Musím p. Karáskovi opakovat jen, co řekl jsem minule: každá věta v nich nese plně své signum — díky i myšlenkou. A celá řada časopisů znala a jmenovala mne za nimi právě jako všichni mladší literáti — autory nevýjimajíc. A dovolil-li jsem si i někdy malou mystifikaci (jsem už takový, že hloupost lidskou rád popletu ještě víc), bylo to ne pro ukrytí — ale naopak: *pro odkrytí*. Mám několik dopisů literárních, z nichž to mohu pozitivně dokázat.

Ať pod pseudonymem, ať s plným jménem — ale vždy celou myšlenku, jak jsem jí v té chvíli cítil.

Aby myšlenka, pojetí, názor plný, typický, jasný a rozhodný zjednal si průchod — *na tom a jen na tom záleží*. Ať se to stane pod šifrou, pseudonymem, plným jménem, v listě té nebo oné strany, v tom či onom jazyce — všecko jedno.

Hledat v tom charakter, v čem ho hledá p. Karásek — to je prostě absurdní. To znamená, brát kabát na člověka.

To je prkenný, vnějškový, uniformní byzantismus — a nic víc.

Představte si pak, že takový vnějškový pseudo-charakterní antidiluviát by měl pochopit počínání Schumannovo, který psal o jedné a téže otázce *pro i kontra* současně! Tak mu šlo o všestrannou ventilaci otázky, o ozřejnění a plné osvětlení — a tak lhostejný byl mu vnějškový fantom t. zv. důslednosti a t. zv. charakteru.

Kdyby se už měl někdo hledat, kdo se chtěl kdysi skrýt se svým referátem do *anonymního pláště redakce*, byl by to p. Karásek. Ať si laskavě vzpomene, co psal o Macharově knize 1893—1896 do *Mod. revue* (V, str. 63.) a pod co — *se zapomněl vůbec podepsat*. A jak teprve Machar atakem na p. Procházku přiměl ho, že vystoupil ze svého hlubokého stínu.

A ať si laskavě srovná, co psal o *téže* knize *současně* — ale do dvou různých časopisů: do moravské *Nivy* a do pražské *Mod. revue*. Bylo to tak „kaučukově pružné“ (abych užil vlastních jeho slov), že *tam to* dopadlo jako chvála a *zde* jako urážlivý pošklebek.

A případ není osamocený.

P. Karásek opatroval vedle *Mod. revue* v životě i kritické potřeby jiných listů a znal vždy lišácky a jezuitsky dokonale *ctnost přizpůsobení*, o níž proto teď tak znaleky vykládá.

Jak líbezně a mírumilovně dovedl zapět leckdy na šalmaj v staré Roháčkově Nivě nebo v Rozhledech! A jak zuřivě řval a trhal v *Mod. revue*! Jak shovívavě hovorným a pensisticky povídavým dovedl být v oněch civilních listech! A jak katonsky stručným a spartansky drsným ve své „osamělé tvrzi“ (jak ráčí se etihodně starou noblesou říkati občanskému domu v Poštovské ulici), která slychala jen suchý svist popravčího meče!

Ach ano, ta „osamělá tvrť“, kam se uchýlil raněný bohatýr, kde dumá pošku-baný, rozervaný orel!

Škoda, že je hned po vsí elegii a po všem romantismu, vzpomeneme-li si, že si páni dovedli ze svých „osamělých tvrzí“ k sobě prošlapat docela obchodnický chytře cestičky a že nadto ještě docela po modernisticku spojili se telefonem, aby mohli si dát snadno ordre k společnému útoku na člověka, jenž *opravdu sám* bez frází a rétorických figur *jde svou cestou*.

Uvážíme-li, že pp. Karásek a Procházka píšou do Neumannova N. kultu, odtud Neumann do *Mod. revue* a všichni společně do *Rozhledů*, že podezřele příbuzně a jakoby na objednání povolně a vhodné echo začíná se ozývat z jiných „osamělých“ tvrzí — „České strážce“, „Akademie“, „Práva lidu“ a j. — tu se vtírá člověku do mysli jiný, přesnější a vhodnější, ale i střizlivější obraz: o jedné akciové společnosti s různými filiálkami.

Tartuferie, jesuitství!

Jaké pokrytectví v tom, když mi Karásek vytýká, jak jsem se *mstil* p. Krejčímu a *Rozhledům*, když mne jiné názory odvedly jinou cestou.

Cituje proti mně, co jsem o nich napsal — v polemice.

Ano — v polemice (p. Karásek ovšem neříká, že to byla polemika, nýbrž nechává vše v mystickém šeru, aby se vzbudilo v čtoucím domnění, že jsem tak psal v kritických rozborech).

Ano — v polemice jsem se mstil. Tam, kde stojí hlava proti hlavě a rána splácí se ranou — tam jsem se mstil.

Je-li potřeba již o literární mstě mluvit, povím panu Karáskovi, kdo se uměli odjakživa nejlépe a nejchytřeji, nejcitelněji mstít.

Pánové z Mod. revue.

Pan Krejčí právě jako p. Machar byli jim dobří, aby je podepřeli na začátku jich dráhy — od p. Krejčího přinesla M. revue v I. sv. studii „Reakční kniha“, od Machara v II. sv. báseň „Josef II.“

Později se rozešli a nyní si všimněte, jak se psalo.

Pan Karásek napsal o Macharově „Magdaleně“ následující perfidnost, kterou může vymyslet jen nejrafinovanější mstivost: „Co by byla Vaše *Magdalena*, kdyby jí nebyl tak štědrou porodní bábou *Hammerlingův Homunculus*?“ (Mod. revue V., 159.). Četl jsem Hammerlingova „Homuncula“ a vím, že je absurdnost napsat něco podobného — ale kolik lidí v Čechách jej četlo? Snad tři, snad čtyři. Braňte se pak proti takovému podezření, *To je mstivost — a jak rafinovaná!*

A o p. Krejčím a Rozhledech?

Podle potřeby a politické konstelace.

V I. roč., kdy M. revue potřebovala „Rozhledů“, dávala plné kornouty bonbonů.

„Z kritických statí má největší zájem pojednání p. Krejčího o posledních knihách české poesie, kde také správně označeno stanovité mladého hnutí poetického k pracím p. Vrchlického. Celkový přehled nového sešitu *Rozhledů* přesvědčuje, že v měsíčníku tom roste nám revue velké ceny vědecké i umělecké, vůči níž časopisy jako *Osvěta* nebo *Lumír* vypadají jako nebohé paskvily.“ (I., 48.)

Ale líbanky netrvaly dlouho.

V V. sv., str. 62., se čte:

„Musíme uznati, že z *tří čísel Rozhledů* vidíme, že *Rozhledy* mají skutečně pevný cíl. Chtějí se totiž státi — *Osvětou* a jen list, tak fysicky krátkozraký jako ‚Čas‘, může tak důležitý moment lehkovážně přehlédnouti . . . Jen ten jejich překrásný román z pera prý pana Krejčího, tak odvážný, smělý, originelní, že by ho jistě ani p. Vlček v *Osvětě* neotiskl . . .“ Atd.

Týž sv., str. 95.:

„*Rozhledy* podaly obrovský doklad své umělecké neschopnosti a impotence. Nebo reprodukovat obrazy, jako jsou díla sl. Costenoblové, působící svým barevným provedením hlavně rozmazanými autotypiemi, dovede jen starovlastenecká ignorance a nepochopení podstaty uměleckého díla.“

Komu jde o další doklady, naleznete je ve sv. IV., 46., VI., 64. a j. a j.

A boj ten neomezoval se jen na domácí půdu a nebyl motivován jen dočasnou animositou — v *Jádře stejné* psalo se i do cizích zahraničních listů, kam se podávaly bilance mladého hnutí — tedy jistě s *klidnou rozvahou*. Pan Procházka na př. psal o p. Krejčím do Německa a aby hodně okatě označil svůj despekt k němu, dal ho

jen — pod čáru, do poznámky. Pan Karásek v *Žycie* (prosinec 1898) staví p. Krejčího jako eklektika a diletanta co do významu na *poslední* místo — za p. Procházku . . .¹

A dnes?

Karásek, Procházka (pod šifrou ovšem) a Neumann — všickni snášejí se velmi dobře s p. Krejčím v Rozhledech.

A ti lidé chtějí někoho pohazovat augurstvím!

Na „Osamělých tvrzích“ krátí si čas pohazováním se blátem navzájem — ale na *širším jevišti, na trhu a na fóru* se sejdou jako praví obchodníci s nejroztomilejší kulantností.

A ti lidé chtějí mi vytýkat, že jsem psal do „Času“ a předtím měl s redaktorem jeho boje!

Ano, ale ty boje byly také vyloženy a vysvětleny *spornými a nejistými fakty* — a já sám, když jsem dostal vysvětlení, tu spornost loyálně přiznal (Lit. listy XIV., 146.).

Kde však vysvětlili pp. Karásek et Comp. své předešlé *principielní* zuření proti Rozhledům? Kde motivovali změnu názorů, jež je s nimi smířila?

— Nikde.

„Pack schlägt sich, Pack verträgt sich.“

Stejně poetivě je, líčí-li p. Karásek můj *poměr k Macharovi* tak, jako bych jej před osobním přátelstvím podceňoval nebo ignoroval — a teprve po osobním styku stal se jeho velebitelem (kniha 1893—1896).

Pan Karásek *důkladně a vědomě klame*.

Pan Karásek, který proslídil a zná Lit. listy, jak ukazují přítomné polemiky, do posledního písmene, ví také, že se čte na str. 121. *roč. 1893* následující passus, který vydává nejlepší svědectví o významu, jaký jsem Macharovi přisuzoval:

„Chybuje se u nás všeobecně v tom, že se pesimismus pokládá za projev egoismu nebo jistého ‚materialismu‘. Nic není nesprávnější. Naopak: ‚idealismus‘, tendence meliorační je hybnou pákou pesimismu, jak dokázala moderní psychologie (James Sully) . . . *To vycítil a vyslovil u nás z poetů, pokud znám, jediný p. Machar v jednom sonetu, nevím již, zda ‚letním‘ nebo ‚zimním‘ (věnovaném ‚optimistům‘). Důkaz, jak skutečně žil a proniknul tyto duševní stavy.“*

To není žádná nabubřelá bratříčkující se élož, které zná tak výborně p. Karásek — to je *věcné a analytické*, ale proto tím výmluvnější přiznání.

A nejen to: *já otiskl i v starších Lit. listech* (1894, str. 235—238) první část *široce založené analytické studie* (že druhá nevyšla, stalo se náhodou a bez mé viny), z níž je patrný veliký význam, jež Macharovi přiznávám. Tuto studii znal a zná výborně

1 - Přes všechny zlé a zásadní boje, jež jsem měl s p. Krejčím, dovedl jsem tam, kde šlo o *celkový soud* (a ne polemiku) naléztí tón obzíravý a spravedlivý, tak v biografii jeho v Naučném slovníku. A *anonymně*, p. Karásku!

p. Karásek, poněvadž si z ní při příležitosti *vypůjčil také celé mé psychologické pojetí Machara*¹ — *ale učňuje ji, nehodí se mu do krámu.*

Že jsem pozdravil novou knihu Macharovu 1893 až 1896 zvláště jásavě, má *důvod vnitřní*, který je vyložen v článcích o ní a jež znají všichni, kdo četli i jiné mé články z té doby. Já viděl a vidím v této knize slunnou, slavnou, katexochen *uměleckou* knihu Macharovu, knihu renaissanční, knihu objektivně, suché země, k níž došel z močálovitých, subjektivně romantických mlh a zimmie.

Můj článek není reklamou — je *studii* a nese svůj ideový typ, své vnitřní důvody a zákony v sobě.

Každý literárně vzdělaný člověk je vidí a zná — a já nemám příčiny snižovat se a hájit jej před člověkem, kterému se zalíbilo posuzovat můj myšlenkový a literární rozvoj sub specie špinavé novinářské hyeny.

Naznačil jsem již v předešlém článku p. Karáskovi, jak snadno dala by se i jeho kritická činnost nazírat tímto špinavým zorným úhlem . . . ovšem jen tím, kdo by byl opravdu dost mízný, aby jej v sobě měl.

Pan Karásek vzal (špatně svědomí někdy tak špatně vidí) moji *hypothesu* za fakt a hrozně udýchaně, rozčileně a nešťastně snaží se jej vyvrátit.

Aby tedy v tomto odstavci nebylo nedorozumění, opakuju, že i toto, co přijde, je jen *hypothesa*. Hypothesa, již je naprosto zbytečno vyvracet, poněvadž já ji uvádím jen jako názorný příklad, jako pedagogickou pomůcku, která má odnaučit p. Karásku různým dětským nezpůsobům v polemikách. Vykořistit ji a vytlouci z ní klepařský materiál — to mohou a dovedou jen šlechtití rytíři z osamělých tvrzí.

Na jaře 1896 vydal p. A. Sova božkou meditaci v povídkovém rámci, nazvanou „*Zlomená duše*“. O této knize psal p. Karásek v Lit. listech z 1. května 1896 velice nemilostivě (v závorce „motiv“ pro klepařské „apoštoly nového žití“: Sova odepřel příspěvek pro Almanach Secesse, pořádaný pod aegidou tvrze z Poštovské ulice). Ráčil knihu zle zatracovati, jak následuje: „Chorobná, nemocná kniha. Působí jistým *stařeckým, sraštělým, nevrlým dojmem* — — Je tu málo těch „vnitřních psychologických postupů utrpení, citů a vášní“, ale zato je tu tím *více zbytečného vnějšího aparátu*, mnoho coppéovské realistické popisovací manie, trochu též povrchního deklamátorského pathosu, zvláště v těch *passecích*, kde chce býti p. autor mermomocí invektivním nebo kde chce reformovati. Tam je mnoho zbytečného verbalismu.“ — — Jinde: „V oddílu posledním p. Sova dokonce po nejnovějších vzorech užil pouhé rytmované prózy — ač se mi zdá, že s *velikým zdarem*, neboť při značném nedostatku obrazové a barevné mlvy tento oddíl místy se *zvrhá v skutečnou suchou, tvrdou prózu novinářského traktátu*.“

1 - Niva, 1897, str. 62. — kde p. Karásek podává jen extrakt mojí studie z Lit. listů 1894, str. 235, a pod. *Můj koncept*, mnou podepřený a vypracovaný, přisvojil si a vydává za svůj. Všecko, co tu píše k celkové charakteristice Macharové, je *skoro slovně opsáno* z mého článku. Moje slovo o „lidech, kteří mne rukama vykrádají a přitom ústy nadávají“, mělo již tehdy širší dosah a platilo proti p. Karáskovi v první řadě.

Ale časy se mění a s nimi i p. Karásek, zvláště polepší-li se zatím pokáraný básník a přihlásí se ke kohortě na „opuštěnou tvrz“, jako v tomto případě p. Sova.

V únoru 1897 otiskl p. Sova v M. R. „Smutek Satana“ (M. R. V., 129.) a vydal pak jejím nákladem „Vybouřené smutky“. Tu byla ovšem situace docela jiná a nějaký ochotný *Anonym* (to je ovšem daleko pohodlnější, p. Karásku, než dávat si šifry, k nimž se člověk vždy a všude zná!) zapěl v Mod. revui chválu na knihu z vlastního krámu:

„Vybouřené smutky“ jsou knihou útěku ze zhnusených prostředí do Hor Snů. Je to živý protest potlačovaného individualisty a zároveň *mocná*, v opuštěnou hloub plamenně šlehající manifestace vězněného Já. *Bizarní Sen* stylisován neobyčejně šťastně v tlumených nuancích stříbrných šedí a mrtvých zelení *Mystické noci*. Nevýstižnou jemností sugeruje Pastorale (M. revue V., 188.).

Roku 1898 vydal zase p. Sova spřízněným bratrským nákladem p. Kosterkovým *Prózu*. Dvě leta uplynula už od popravčího výkonu v Lit. listech — dost dlouho, soudil p. Karásek, aby se na něj zapomenu — a tak vystoupil tentokrát v dubnové M. revui *sám* a obstaral ve vzácné osobě vlastnoručně vyrobené nadšení. Nic mu nevadilo už, že právě v této knize, na př. v „Rozvíření strun“ a „Anně“, je, jak každý ví, nejvíce toho „vnějšího aparátu“ a té „realistické popisovací manie“ — vždyť kniha vyšla v bratrské obchodní filiálce. Celý Sova rehabilitován v několikastránkové studii a i ta ubohá „Zlomená duše“ přišla ke cti; kdysi byla p. Karáskovi „stařeckou, vrásčitou, nevrlou“ — dnes slyšel z ní dout „protestující vichřice“. Ale ta celá metamorfosa je tak poučná, že si dovolím citovat: „To by tak zhruba bylo obsahem všech prací p. Sovových, ať už jsou to *protestující vichřice Zlomené duše*, ať do mrtva ztichlé a v stříbrné kruhy ulehle *zátoky Vybouřených smulků*, ať subjektivní malby realisty, jako v přítomné knize *Próza*.“ (M. R. VIII., str. 11.). A současně také styl Sovův, a všecky jeho faktury *vyneseny na výsost*: „Jeho formální umění, nervové a plastické, jest jedním z těch, jež vyzývají k obdivu znatele a milovníka. Na vysoce vyvýšených liniích pohybuje se tato díkce, ať už je dle slov Gautierových básník „ryjcem prózy v jemných kamenech“ nebo ať třepí a rozsekává svůj styl v chřestivou hru barevných skal a *korálů*, zvláště v partiích popisných, nebo ať své fráze navléká na plouzivé nekonečné šňůry vět, malující do šedých par a modré duhy vleklou, únavnou prázdnotu dnů, plných apatie a oblomovské nečinnosti. V umění klásti nemožné křiklavé barevné skvrny v stylovou harmonii dospěl p. Sova vzácné čistoty“ (t. str. 16.).

Jak vidět, důkladně diametrální soudy.

A dráždí zrovna k hledání motivů této metamorfosy.

Pro karáskovštinu hotová pochoutka.

A ještě tento puntík, který by měl být středem diskuse, ale působením „karáskovštiny“ odsunut do pozadí.

Článek Karáskův i v „České stráži“ č. 12. spočívá na základním nepravdivém předpokladu, jako bych ve svých kritických projevech v „Lumíru“ byl obmezován, jako by v „Lumíru“ nebylo volnosti kritiky.

Odpověděl jsem již jednou a opakuji: *je jí alespoň tolik, ne-li víc, kolik jí je v „Rozhledech“ i „Moderní revui“*. Neboť i „Rozhledy“ i „Moderní revue“ jsou ne-

jen kritickými orgány, ale i *nakladatelskou obchodní firmou*, která vydává publikace. A odsuzují, dovolují odsoudit ve svých listech knihy, jež vydaly svým nákladem?

Ne. A nejen to, *ony přinášejí často o nich přímo doporučující referáty*.

Nechovají se tedy ke svým publikacím ani tak, jako „Lumír“ k literatuře vydané nákladem p. Ottovým.

„Lumír“ zachovává v tom směru alespoň *neutralitu*. „Lumír“ nebyl nikdy reklamním orgánem nakladatelství Ottova — já speciálně nenapsal do něho ani řádky chvály o knihách z jeho nákladu.

A nejen to: „Lumír“ dotknul se často ne právě příznivě knih z nákladu p. Ottova. Tak já na př. nepsal právě ełože o překladu Cyrana de Bergerac, jež vyšel přece ve „Světové knihovně“. Pan Novák, pokud vím, ostře kritisoval zde výběr z Oly Hanssona, který přinesla táž knihovna.

Otázku všem slušným lidem: bylo by to možné v „Rozhledech“ nebo „Moderní revui“?

A zaslouží „Lumír“ a speciálně já, abych byl pohazován bídnými lžemi a pomluvami, že „jsem zaprodal neodvislost kritiky zájmům nakladatelského velkoplantážníka“, „zbahnil ji k neupřímnosti, k literárnímu čachru, ke kompromisnosti“, (J. Karásek) nebo, jak papouškuje po „Moderní revui“, „Česká stráž“, že jsem „zavlekl kritiku na bahnitou dráhu kompromisů“.

V čem, kde, kdy?!

Důkazy, pánové, jinak jste prosti mizerové!

Já podepisoval v „Lumíru“ všechno svým jménem (F. X. Š.) — dokazujte, *kdy a kde* jsem kompromisoval, *kdy a kde* píšu neupřímně, *kdy a kde* čachruju se svým soudem a svědomím!

Není příkladu!

Já psal do „Lumíra“ *stejně poctivě jako kdysi do „Lit. listů“ i do „Rozhledů“*. Já řekl tady stejně poctivě a plně svůj soud jako tam. *Všecko až do té díky zůstalo nezměněno*. A pouze buď darebáci nebo hlupci, kterým rozhoduje ne slovo, ale tisk, papír a obálka, mohou tvrdit opak. V „Lumíru“ nebyl na mně nikdy nikým činěn nátlak — a kdyby byl, kdybych byl měl říci něco, co by mi nebylo bývalo přijato do „Lumíra“, ručím *pánům, že bych si byl našel místo, kde bych to byl mohl říci*. Já nebyl vázán k „Lumíru“ kontraktem — já mohl a mohu odejít kdy chci.

Ale, opakuji, mně byl „Lumír“ vhod, *právě proto, že mohl jsem v něm říci věci, jež by nebyly tiskly ani „Rozhledy“ ani „Moderní revue“ ba snad ani ne „Lit. listy“* — *poněvadž zde všude literatura s markou modernosti* (třeba byla pseudomoderní) je šetřena, poněvadž, jak známo, i relativně nejliberálnější „Lit. listy“ přišlo-li na to říci pravdu některému patentovanému revolucionáři, činily restriktce a přívě-ovaly rezervace.

Píše-li p. Karásek, že v „Lumíru“ je imunních a nedotknutelných 50% české literatury (vydaných nákl. Ottovým) — odpovídám, že *ostatních 50% je nedotknutelných zase v „Rozhledech“ a „Mod. revui“*. Klikařství a koalitařství mezi mladými tak se utužilo, že takový moderní list, než by i jen konstatoval nezdár některého také-modernisty, raději mlčí (příklad: Karáskova „Hořící duše“).

Já o „starých“ vydávaných oficiálními nakladateli řekl dávno již všechno a nemám tu nic měnit, nic doplňovat. To přenechávám rád „Mod. revui“ a

jiným, ať si získávají *lacinou* slávu. Ano, *lacinou dnes*, kdy *všecko* v tom směru bylo již řečeno.

Dnes mnohem důležitější, ale také mnohem nesnadnější je říci pravdu o té tak *zv. neoficiální literatuře*, která vystupuje s neskonale většími pretensemi a přitom podává pod křiklavými etiketami často stejně jalový a prázdný brak jako oficiální.

Zde říci pravdu stává se dnes při koalici a solidaritě mladých skoro obtížnějším a nebezpečnějším a žádá skoro větší odvahy než bylo druhdy při tažení proti „starým“.

Poněvadž z modernosti je dnes cech a etika, talisman a fantóm, barva a obálka — horší snad ještě, než bývalo za jiných hnutí a proudů. Poněvadž vnitřní kriterion přeneslo se ve vnějšek a poněvadž ze všeho individualismu a vši svobody zbyla jen ona stará „*die wir meinen*“.

A tak, nebýt „Lumíra“, byly by de facto imunní publikace spaktovaných firem s moderními ochrannými známkami.

V tom vidím *dnes* význam „Lumíra“, a proto jsem do něho psal. Možná, že ho nebudu vidět již *zitra* a že uznám za důležité, říci *svoji* pravdu i proti němu. Pak dovedu si k tomu nalézt i forum — ale sám. Komandovat na ně nedám se však nikým a zejména ne tákovým vnějškovým a cechovým člověkem jako je Karásek.

Já nebyl v „Lumíru“ ničím než příspěvatelem jako kdokoli druhý, poměr můj k němu byl *volný* jako jeho ke mně. Neredigoval jsem jej, nemohu ručit za jeho směr a posici; stojím jen za svoje práce v něm. *Stejně jako tomu bylo v „Rozhledech“ i „Lit. listech“*, kde jsem býval žádán redaktory *od případu k případu* o příspěvky, referáty atd. — vedle jiných, třeba i svých protichůdů. Směr, tón a posici neurčoval jsem ani zde ani tam a nemohu býti tedy za ni zodpověden.

Od případu k případu, vždy holov odejil, kdybych nemohl vystovit svůj názor — to byl posud můj poměr ke všem listům, i k „Lumíru“. To je ta škorpivost a nesnášenlivost, kterou mne pohazuje p. Karásek. Věřím, že všem lidem rázu Karáskova, kterým jde především o stranu a regiment, barvu a tábor, je to vlastnost svrchovaně nepřijemná — ale já už si na ní zakládám jako na etnosti. Jediné moderní etnosti: *sám sobě stranou*.

Pan Karásek ve své podezřavosti a prohanosti došel k surovostem, které bych mu neodpustil a za něž bych ho, kdybych byl zdráv a snesl rozrušování, pohnal k soudu, třeba mi je tato forma satisfakce k smrti odporná a hnusná.

Ale jsou surovosti, proti nimž není jiné zbraně.

Mým passus na str. 259:

„Pan Šalda, jež skvěle obhájil své postavení diplomata, dostal uniformu a řád v oficině velkonakladatelově, dostal vlivuplné místo a vlivuplnou kritickou katédru.“

To je lež tak perfidní, že by se jí styděl užít o svém odpůrci snad nejposlednější pamfletář ze řemesla.

Kdyby mezi mladými bylo špetky smyslu pro spravedlnost a slušnost — musili by sami okřiknout takové podlosti. Tím spíše, že je všeobecně známo, jak se věci mají a že není na tom zbla pravdy.

Je známo, že nemám nic společného „s oficinou velkonakladatelskou“ a že jsem pouze a prostě členem redakce Naučného slovníka jako je jiných dvacet nebo třicet pánů nejrůznějšího smýšlení a přesvědčení. Je známo, že s nakladatelem tito

pánové ani já nemají žádného styku. Je známo i p. Karáskovi, že členem této redakce jsem již od r. 1893. Je známo, že z „Lumíra“ neměl jsem a nemám jiných příjmů než normální honorář jako kdokoli jiný.

To všechno je známo — a přesto lze se tak surově. A přesto se takovým surovým lžím a sprostým klepům tleská. Chtěli jste šerm fleuretem — a zde máte — bláto a kamení.

Je-li co zábavného na tom, je to jen to, že člověk, který dnes oficiálním nakladatelům tak spílá, před čtyřmi roky je *hájl jako advokát z profese*. Nebyl to nikdo jiný než p. Karásek, který proti Sovově předmluvě ku Zlomené duši, peroucí do pražských nakladatelů, ujal se této funkce tak horlivě — až byl podezírán z osobní politiky. Nikdo jiný než pan *Karásek* napsal v „Lit. listech“ z 1. května 1896 tuto apologii etného stavu: P. Sova vůči nakladatelům zaujal *naprosto falešné, romantické, překonané stanovisko*. Sám praví: „Nakladatelé nechtěli rukopisu proto, že si od něho neslibovali zisku. Čeho tu, probůh, pan Sova od ubohých nakladatelů žádá? Nakladatel jest obchodník jako kdokoli jiný, a nikdo nemůže žádati od něho, aby byl obchodníkem *špatným*, t. j. aby vydával knihy, z nichž pro závod nemá žádného zisku, na nichž prodělává. P. Sova ovšem chce, aby nakladatelé přispívali k vyššímu cíli národnosti, t. j. aby přinášeli hmotné oběti ve prospěch veřejného interestu. *Ale to je staré stanovisko, falešné a dávno již překonané, z dob, kdy bylo vlasteneckou událostí vydati knihu, na níž se obětovaný kapitál veskrze prodělal*. Dnes se již bohudík (anebo, ó romantiko, bohužel!) literatura nemusí násilně vypupováti. Dnes nemusí již býti „obětovným“ ani literát, ani nakladatel, jenž z vlasteneckých ohledů prodělával na knihách, jichž nikdo nekupoval, jen aby národ měl „literaturu“. *Oběti na někom žádati nemá, tuším, nikdo práva*.“

Čtete jistě tyto řádky jako vyjevení. To že psal pan Karásek? Ano, týž pan Karásek, který dnes hraje intransigenta a pěje heroické poema „osamělých tvrzí“.

Pan Karásek nakreslil na konci svého pamfletu moji *karikaturu*, které eufemisticky říká *podobizna*.

Mám mu stejně oplácit stejným a pověsit vedle ní *jeho*?

Ne, to mi je i tuze hloupé i tuze sprosté. Psychologické umění portrétové je mi na to příliš vzácné a pak — já domnívám se, řekl jsem o p. Karáskovi pravdu, na níž nemám co měnit, ne v pamfletech a podezírání ze řemesla — ale v klidné psychologické analýze už několikrát.

Jen několik poznámek k té podobizně, aby se vidělo, *jak je pravá a správná*.

Žycie z 24. prosince 1898 přineslo také můj portrét a také od p. Karáska. Jen trochu jiný. Stál jsem tehdy p. Karáskovi nejvýše z českých kritiků a napsal o mně následující řádky (citují všechno úplně, nevynechávám ani slova):

„W krytyce twiá częśś twórczej pracy vykonal *F. X. Šalda* swemi studyami, z pośród których pierwsze mniejsze tak ze względu na stronę ideową jak stylistyczną zajmuje *Synteza w nowej sztuce. F. X. Šalda* w znacznej części jest twórcą nowej krytycznej frazeologii czeskiej — jest to niespożyta zasługa jego olśniewającej, bogatej indywidualności krytycznej. Śledzi on przedewszystkiem cele krytyki socyalnej, poglądowej i obrazowej, postępuje analizą socyologiczną i wydaje utwory krytyczne zbiorowo i organicznie. Jego psychologizna introspekcyja jest sdumiewające

przenikliwa. Zużytkowuje on rezultaty nowozytnej metody pozytywnej, przyczem, plastyka jego dykeci zamienia cale kartki jego krytycznych studyów na artystyczne utwory o rzadkiej sile i wykwinłil pięknej formie.“

Absolutní chvála. A všimněte si prosím, kdy je to psáno: v *prosinci 1898*. Tedy v době, kdy již jsem spáchal ty všechny ničemnosti, kdy již jsem i zradil nové ideje a psal tři měsíce do nového „Lumíra“ p. Hladíkova (od října 1898)!

Všecko bylo tehdy již jako dnes — jen jedno ne.

Nebyla ještě napsána moje kritika „Hoficel duše“ p. Karáskovy (ta přišla až v lednu 1899).

A v tom je klíč a výklad ke všemu.

Ano, mistře, je v Čechách člověk, jenž by si z národních pořekadel *o mstivosti* a ne z Grillparzera měl brát devisi a dát tisknout *ex-libris!*

Ale msta je slepá a zláme snadno nohy.

A tak se stalo i p. Karáskovi.

Jen tím vykládám si, že jste mohl napsat Vy, jinak tak chytrý človíček, absurdnost jako je: „Styl byl vždycky pevný, ale myšlenka vždycky nejistá.“

Tisíce mladých literátů bylo by Vám vděčno, kdybyste je naučil, jak *nejistě* myšlenky lze vyslovovat „pevným stylem“. Já znám zas jen jedno kritérium nejistě myšlenky — a to je to, že nemůže si nikdy nalézt pevný styl. A když styl pevný — jistě i myšlenka za ním celá a pevná.

A když jsem četl Vaši povedenou větu: „Snad není ve Vaší kritické dráze jediné chyby, co se týče Vašich vědomostí, Vašeho talentu kritického, Vaší erudice, ale je tam samá chyba a samá skvrna, co se týče upřímnosti myšlenek, rozhodného stanoviska k tematatu a té veliké logiky ne studeného mozku, ale vřelého, zapáleného, oddaného srdce“ — víte, *kdo* se mi tu stále vtíral do mozku? *Starý Sainte-Beuve*. S tím také tak točili armádoví literáti, fanatikové *školy*, ať romantické ať naturalistické. Byl příliš *psycholog*, znal příliš odstín a polotón a nemohl přísahat na žádná dogmata a voličské programy škol a stran — a odtud nenávisť všech cechovních lidiček, a „věrných“ revolucionářů. Zde byla nenávisť ta ovšem poctivá, poctivě obmezená a hloupá — ale u Vás? U Vás je to jen vhodná maska a právě ajourné póza! Vy chcete namlouvat o sobě, že jste byl poctivý a slepý zuřivec literární? *Vy* že jste slepý a oddaně se bil za princip?

To je právě nejkomičtější na věci, že tak vychytralý chytrák, jako jste byl Vy, člověk, v němž není a nebylo nic víc než ta chytrost, která dovedla se připodobit všemu a napodobit všecko (z počátku Klášterského a Herrmanna na př. a pozd. Huysmanse, Baudelaira a Péladana) — že takový člověk chce upírat někomu charakter a srdce! Což nevidíte zaslepený mstivče, jak se smějou všichni, kdo si kdy všimli vašeho pedantického chytráctví, byzantinské škrobenosti a kostymové strojnosti!

A pak ještě na někoho myslil jsem při té větě, kde mi pan Karásek upírá srdce.

Na starého Goetha. I jemu upírali je hlupáci a chytráci (obojí se neobyčejně často kryje a je protivou moudrosti) stále a on napsal ta slova, která uklidňují, kdy vřesk spílání a lži zaléhá duši. „Nepolemisuje s hlupáky a darebáky, nemohou-li na vás rozumem, logikou, argumenty — přijdou se srdcem a nadšením a uprou Vám je. Co si pak počnete? *Zde* se nedá přece nic dokazovat.“

Jen jedno ještě.

Před mladou generací stojím čist.

Já nepřijal redaktorství, ať mi bylo nabízeno, a to jen proto, abych neznásilňoval, neregimentoval, nevykonával jiný vliv než *čistou* myšlenku. Já nepsal předmluv k almanachům, v nichž bych byl lepil na lidi, kteří o tom neměli tušení, své ryze soukromé programy. Já si nedělal z dobrých, důvěřivých přispěvatelů dobývaci berany pro sebe a svůj obchod. Já nekazil a nehudlařil krásné cizí myšlenky jako ideu *Intimního jeviště* jen proto, abych si ji zprivilegoval a pak — zabil. Aby mi byla reklamním plakátem listu a směru. Já nepsal předmluv ke knížkám mladých, já nezavazoval a nezavázal si nikdy nikoho. Já nevychoval si oddané satelity, kteří by se vrhali za mně veršem i prózou do boje, když bych byl v úzkých.

Já sice nezašlapal nikdy uměleckou rozhodnost, jak mi imputuje p. Karásek — ale já také se nebratříčkovám. Našel jsem tóny sympatie k mladým: Hilbertovi, Dykovi, Hlaváčkoví, Opolskému, Neumannovi, Tomanovi a jiným; s nimiž jsem se osobně ani neznal. Nevím, může-li to říci p. Karásek o sobě.

Nechodil jsem mezi mladé, nenadbíhal jim, neodváděl k regimentu, nerozděloval funkce a úkoly, neorganizoval výpady a vřavy.

Neznásilňoval jsem nikdy nikoho z mladých. Jen debatoval, jen přesvědčoval a dost.

A pak jen: ránu za ránu — ano — ale nic víc.

Chtěl jsem, aby platila moje myšlenka sama jen vlastní tíhou, a dost. Sám sebou a ne politickou konstelací a literární organizací, časopisem, spolkem, cecerem, stranou a frakcí.

Působil-li jsem čím, působil jsem jen vnitřně, myšlenkou, názorem, ideou. Nemusím vykládat své články, vysvětlovat své referáty — mají své zdůvodnění v sobě, nesou v sobě svůj smysl, svůj zákon a svůj klíč. Podezřivost může je sledovat a sčenicňovat ve vnějšku a náhodnosti, kde jí libo. Je to pak charakteristické *pro ni*, ale ne pro mne.

Příspěvek k aristokratismu Karáska-Nobilissima

V poslední Mod. revui vykřikuje velitel „osamělá tvrze“ největšími literami, jichž je schopen p. Stivín, mojí smrt a můj zmar, poněvadž do 8. června nevyšla moje odpověď na jeho poslední výkon. Jásá sice trochu předčasně, ale to je zatím vedlejší. Všimněte si jen, z čeho má tak ohromnou, divošsky neovládatelnou radost. „*F. X. Šalda nemá tentokrát posledního slova!*“ volá s rozjařením, jež nezapomnělo na genitiv po záporu.

Ano, prozradil se. Ano, na tom mu záleží: mít poslední slovo. To je věnec, o němž sní. Mít poslední slovo: docela jako hokyně na Zeleném trhu. To je ta velká jeho bolest.

Nuže, co není, může být. Možná, že mu doopravdy způsobím tu dětinskou radost a nechám mu poslední slovo. Možná, že na některou příští porci jeho lži a ne-

smyslů skutečně neodpovím — možná tím spíše, že již nyní mi páchnou příliš předměstskými novinami. Tedy jen ještě statečně a neúchylně tímto směrem dál — a vítězství je vaše, ctyný grande. Můžete pak logikou hokyně domnívat se, vy i vaše kohorta s vámi, že máte pravdu.

O stránku dál vrhá se týž aristokrat stejně zuřivě jako shora na moji — povídku „Šly světem“. Začíná se s aristokratickou noblesou mstít na *básníkovi* za to, že nemůže na *krilika*. Má povídka je mu psána „nabubřelou nekontrolovatelnou psychologíí“ a „stylovým gongorismem“.

Mám hájit svoji práci proti *takovému* útoku?

Ne.

Jen jedno: aby moji psychologii „kontroloval“ — *dovedl* kontrolovat, toho od p. Karáska ani nečekám. Aby někdo mohl „kontrolovat“, musí dříve *rozumět* a *chápat* — *dovést* rozumět a chápat. Z toho důvodu bude p. Karáskovi „nekontrolovatelnou“ i psychologie pohádky o červené karkulce.

Chudoba, 15. 6. 1900

Z epeje lidské surovosti

V posledním čísle „Nového kultu“ čte se o mně tato noticka: „P. F. X. Šalda, od nějaké doby žák a vážný konkurent Hladíkův v nadávkách, odejel do lázni a léčí tam bezvýsledně prý smrtelné rány a pohmožděniny, utřžené v posledních literárních bojích.“ — P. Neumann již jednou věcně repliky hodil po mně surovou osobní urážkou (v čísle z 1. května): dnes tento „vtip“ podává v jiné variaci. Po-nejprv jsem jej ignoroval jako nízkost, která se odsuzuje sama, ale dnes jej otiskuju, aby se nezapomnělo, *jak* polemisoval tento „apoštol nového žití“: ani divoch neopsmívá se nemocnému pro nemoc. Jinak podotýkám jen, že p. Neumann zařadil sám svůj „vtip“ do epeje lidské *hlouposti* — já myslím jen, že patří spíš do epeje lidské *surovosti*.

V témže čísle N. K. cituje p. Neumann kus odpovědi p. Theerovy, ale podepisuje ji „recte F. X. Šalda“. K této dočista jesuitské perfidnosti, již si osvojil milý také-individualista, odpovídám: citovaný soubojový názor je vlastní p. Theerovi nejen formou a stylisací, ale i obsahem, a můj se s ním prostě nekryje. Ne že bych se názoru p. Theerova zřikal pro směšnost nebo absurdnost — ale nevyšlovi a necítil jsem jej prostě tak nikdy. Všecko, co jsem tvrdil, bylo jen, že pocit osobní zodpovědnosti a osobní satisfakce, běžný v jiných zemích se soubojovými usancemi, nutí k rozvaze a že se neuráží tak lehkomyšlně a surově jako jinde, kde není takové zodpovědnosti, ku př. u nás, a kde se tvrdí urážky, jež se nedokazují, a opakují, i když byly vyvráceny.

„Hájil-li“ jsem tedy souboj, bylo to jen jako *prevenci* a ne jako *cll*: aby se urážky lehkomyšlně nečinily, po případě dokázaly nebo odvolaly.

Chudoba, 26. 6. 1900